

УДК 005.336.3+005.936.3

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.200.53-59>**Іщейкін Т.Є.**кандидат економічних наук
Полтавський державний аграрний університет**Ishcheikin Tumor**

PhD. in Economic Sc.

Poltava State Agrarian University

<https://orcid.org/0000-0002-9311-6904>**Вараксіна О.В.**кандидат економічних наук
Полтавський державний аграрний університет**Varaksina Olena**

PhD. in Economic Sc.

Poltava State Agrarian University

<https://orcid.org/0000-0003-1351-6578>**Петренко В.Р.**

Полтавський державний аграрний університет

Petrenko Vadym

Poltava State Agrarian University

<https://orcid.org/0000-0002-5995-5800>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджені теоретико-методичні підходи до визначення сутності поняття менеджмент якості підприємства. Проаналізовано, що в умовах динамічного науково-технічного середовища та зростаючої складності виробничих процесів впровадження сучасних методів менеджменту якості відіграє ключову роль у досягненні успіху підприємством. Структурований підхід до якості визначено засобом, спроможним забезпечити додержання нормативних вимог і стандартів, що є важливою складовою діяльності будь-якої компанії. Доведено, що формування теоретичних основ менеджменту якості підприємства характеризується значним ступенем невизначеності та великою кількістю науково-методичних підходів. Систематизовано еволюційні етапи розвитку теорії якості на підприємстві шляхом умовного поділу на основні етапи: контроль якості, статистичне управління якістю, забезпечення якості, загальне управління якістю, менеджмент якості на основі стандартів та цифрова трансформація управління якістю. Кожен із цих етапів представлено як еволюцію розвитку теорії якості на підприємствах, відображаючи зміну наукових підходів і методів менеджменту якості від звичайного контролю та виявлення дефектів у готовій продукції до цифрової трансформації управління якістю, що включає в себе автоматизацію процесів контролю якості, аналіз великих обсягів даних, швидке прийняття рішень та інтеграцію всієї організації в єдину систему управління якістю. Зроблено узагальнення наукових підходів сучасних українських науковців щодо трактування поняття "менеджмент якості" на підприємстві. Виокремлено та охарактеризовано найбільш репрезентативні та сучасні підходи щодо розуміння поняття «менеджмент якості» на підприємстві за різними ознаками: виробничий підхід; стратегічний підхід; споживчий підхід; з позицій управління персоналом; інноваційний підхід. Запропоновано авторське трактування поняття «менеджмент якості підприємства», як системи управління, спрямованої на забезпечення стабільної та високої якості продукції чи послуг, задоволення вимог споживачів, постійне вдосконалення та оптимізацію всіх процесів підприємства, його конкурентоздатності та сталого розвитку. Доведено, що система менеджменту якості підприємства включає в себе процеси управління виробництвом, підбір і навчання персоналу, впровадження стратегій інноваційного розвитку, пристосування до змін макросередовища для забезпечення безперервного та підвищення рівня задоволеності та лояльності споживачів.

Ключові слова: *якість, менеджмент якості підприємства, система менеджменту якості підприємства, теорія управління якістю, підвищення якості на підприємстві.*

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO DETERMINING THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF QUALITY MANAGEMENT OF AN ENTERPRISE

The article explores theoretical and methodological approaches to defining the essence of the concept of enterprise quality management. It is analyzed that in the conditions of a dynamic scientific and technical environment and the growing complexity of production processes, the implementation of modern quality management methods plays a key role in achieving success for an enterprise. A structured approach to quality is defined as a means capable of ensuring compliance with regulatory requirements and standards, which is an important component of the activities of any company. It is proven that the formation of theoretical foundations of enterprise quality management is characterized by a significant degree of uncertainty and a large number of scientific and methodological approaches. Conventional division into the main stages systematizes the evolutionary stages of the development of quality theory at an enterprise: quality control, statistical quality management, quality assurance, total quality management, quality management based on standards and digital transformation of quality management. Each of these stages is presented as an evolution of the development of the theory of quality at enterprises, reflecting the change in scientific approaches and methods of quality management from conventional control and detection of defects in finished products to the digital transformation of quality management, which includes automation of quality control processes, analysis of large volumes of data, rapid decision-making and integration of the entire organization into a single quality management system. A generalization of scientific approaches of modern Ukrainian scientists to the interpretation of the concept of «quality management» at the enterprise is made. The most representative and modern approaches to understanding the concept of «quality management» at the enterprise are identified and characterized according to various criteria: production approach; strategic approach; consumer approach; from the perspective of personnel management; innovative approach. The author's interpretation of the concept of "enterprise quality management" is proposed as a management system aimed at ensuring stable and high quality of products or services, meeting consumer requirements, continuous improvement and optimization of all processes of the enterprise, its competitiveness and sustainable development. It is proven that the enterprise quality management system includes production management processes, personnel selection and training, implementation of innovative development strategies, adaptation to changes in the macro environment to ensure continuous and increased levels of customer satisfaction and loyalty.

Keywords: quality, enterprise quality management, enterprise quality management system, quality management theory, quality improvement at the enterprise.

JEL classification: M10, M11, M14.

Постановка проблеми. У ринкових умовах господарювання ефективний менеджмент якості відіграє провідну роль в успішному веденні бізнесу. Загострення конкурентної боротьби за світові ринки збуту вимагає від компаній постійного підвищення рівня якості їхньої продукції та послуг. Максимально врахувавши та задовольнивши запити та уподобання покупців, компанія може залучити додаткову аудиторію споживачів продукції та завоювати прихильність клієнтів. Ефективно налагоджена система менеджменту якості дає можливість оптимізувати внутрішні операції, що дозволяє додатково зекономити фінансові ресурси і підвищити рентабельність підприємства. Окрім цього, діючи система менеджменту якості дає можливість швидко знайти та усунути недоліки та брак продукції, що, у свою чергу, зменшить вірогідність отримання збитків.

Для досягнення успіху в умовах безперервного науково-технологічного прогресу та зростання складності технічних процесів впровадження новітніх методів менеджменту якості відіграє провідну роль. Дотримання нормативно-правових вимог і стандартів, які є важливими структурними елементами діяльності будь-

якої компанії, допомагає забезпечити системний підхід до якості. Інтеграція цих систем сприяє підвищенню конкурентоспроможності компанії на ринку та гарантує їй сталий розвиток та безперервне зростання. Разом із тим, використання сучасних практик менеджменту якості покращує імідж компанії та її репутацію, що відіграють вирішальну роль у процесі залучення нових клієнтів і бізнес-партнерів.

В сучасному динамічно-розвинутому глобальному середовищі розробка та впровадження ефективної системи менеджменту якості стає пріоритетним завданням для підприємства, з метою забезпечення його стабільного розвитку та функціонування.

Система менеджменту якості має прямий вплив на ефективність і результати роботи інших функціональних підсистем підприємства. Вона забезпечує безперервність технологічних процесів, які є передумовою для зростання продуктивності праці та скорочення витрат. Завдяки поєднанню практики менеджменту якості з системою управління та мотивації персоналу, підприємства можуть підвищити кваліфікаційний рівень та вмотивованість своїх працівників. Даний підхід також забезпечить підвищення інноваційного потенціалу

та сприятиме розробці і впровадженню нових продуктів і технологій. Крім вищезазначеного, система менеджменту якості підприємства гарантуватиме дотримання відповідних стандартів і нормативних вимог в процесі виробництва продукції, а це матиме позитивний вплив на маркетингову діяльність та репутацію компанії. Використання систем менеджменту якості позитивно впливає на процеси логістики та постачання, при цьому зменшується ймовірність затримок у ланцюгах постачань. Як наслідок, система менеджменту якості підприємства відіграє провідну роль у взаємодії та покращенні всіх показників діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато зарубіжних та українських науковців у своїх працях приділяли увагу питанням створення та впровадження ефективної системи менеджменту якості підприємства. Зокрема даному питанню присвячені праці Ю. Адлера, Х. Вадсвордта У. Демінга, В. Лапідуса, В. Рифа, К. Ісікави, Г. Тагуті, А. Фейгенбаума, В. Шпера. Серед українських дослідників варто відзначити значний внесок у розроблення теоретичних та методичних засад щодо менеджменту якості підприємств таких науковців як: О. Баєва, А. Глебова, Б. Карчевський, В. Губіна, О. Данченко, О. Белова, Х. Сафар, О. Криворучко, В. Осипчук, О. Шереметинська, А. Захарченко та ін. Не дивлячись на те, що дослідження зарубіжних та українських науковців містять в собі всебічний аналіз вищезазначених проблем, питання систематизації та узагальнення теоретико-методичних підходів в системі менеджменту якості підприємства досі залишаються недостатньо дослідженими на науково-практичному рівні.

Поняття «менеджмент якості» має практичний зміст, але і досі немає однозначного наукового трактування. В залежності від сфери та контексту застосування поняття менеджмент якості може мати різні тлумачення та використання. З однієї сторони менеджмент якості - це система управління, спрямована на досягнення та підтримання високого рівня якості продукції, послуг і процесів в організації для задоволення потреб споживачів. З іншої сторони менеджмент якості тісно пов'язаний з управлінськими та організаційними стратегіями, які впливають на економічні результати діяльності підприємства та його рівень конкурентоспроможності. Окремі науковці акцентують увагу на важливості культури якості. Вони стверджують, що вирішальним чинником у досягненні успіху для компанії є формування культури досконалості. Інші дослідники відзначають важливість постійного вдосконалення систем менеджменту якості та впровадження інновацій. Велика кількість методів, що використовуються для менеджменту якості, відображають складність і багатогранність розуміння цього поняття, що

робить складним його чітке трактування. Різні країни та організації можуть використовувати різні стандарти та методи управління якістю, створюючи різноманітні концептуальні підходи. Незважаючи на складності, розуміння та успішне застосування менеджменту якості відіграє ключову роль у досягненні успіху будь-якого підприємства. Важливим є розгляд різноманітних наукових підходів до трактування поняття менеджменту якості. Адаптація трактування поняття менеджменту якості підприємства до встановлених вимог та сфери господарювання конкретного підприємства і досі є невирішеною проблемою.

Метою дослідження є систематизація теоретичних підходів та розробка методичних положень щодо визначення сутності та змісту поняття менеджменту якості підприємства.

Виклад основних результатів дослідження. Характерними особливостями формування теоретичних основ менеджменту якості підприємства є значний ступінь невизначеності та велика кількість різних методологій. Систему менеджменту якості підприємства ускладнюють постійні зміни ринкових вимог, технологічний прогрес і різноманітні вимоги споживачів, доповнюючи її новими елементами. Для забезпечення незмінної якості продукції вирішальними залишаються такі традиційні методи, як статистичний контроль якості та стандартизація процесів, з однієї сторони. З іншої, важливість людської участі та постійного прогресу підкреслюють нові концепції, такі як культурні та інноваційні підходи. Інтегрувати менеджмент якості в більш широкую стратегію організації дозволяють водночас системний і процесний підходи, ставлячи її в один ряд з іншими функціональними системами. Іншу точку зору на це складне питання дає економічний аспект менеджменту якості, який передбачає аналіз витрат і вигод. Міждисциплінарний підхід покращує розуміння та застосування управління якістю, інтегруючи знання з різних дисциплін. Отже, розробка та впровадження теоретичних основ менеджменту якості на підприємствах є безперервним і ускладненим процесом, для якого необхідний цілісний підхід для отримання максимального результату.

Для кращого розуміння сутності поняття менеджменту якості доцільно розглянути основні етапи розвитку теорії якості на підприємстві (таблиця 1).

На кожному з перелічених етапів спостерігалася еволюція розвитку теорії якості на підприємствах, відображаючи зміну наукових підходів і методів менеджменту якості від звичайного контролю та виявлення дефектів у готовій продукції до цифрової трансформації управління якістю, що включає в себе автоматизацію процесів контролю якості, аналіз великих обсягів даних, швидке прийняття рішень та інтеграцію всієї організації в єдину систему управління якістю.

Таблиця 1.

Основні етапи розвитку теорії якості на підприємстві

Назва етапу	Основна ідея	Методи	Роль працівників	мета
Контроль якості (до 1950-х років)	виявлення дефектів у готовій продукції	візуальний огляд, вимірювання, сортування	контроль здійснюється відділом технічного контролю (ВТК).	мінімізувати кількість браку
Статистичне управління якістю (1950–1970-ті роки)	використання статистичних методів для контролю процесів.	контрольні карти, аналіз варіацій, статистичне відбору	Первинний контроль якості та дотримання технічних стандартів виробництва	контроль не тільки кінцевого продукту, а й процесу виробництва.
Забезпечення якості (1970–1980-ті роки)	якість створюється на всіх етапах виробництва	Системний підхід: враховується дизайн, постачання, виробництво, обслуговування	Виявлення дефектів, виконання стандартів, участь у вдосконаленні процесів	попередження дефектів, а не їх виявлення
Загальне управління якістю (TQM) (1980–1990-ті роки)	залучення всіх працівників до процесу покращення якості.	PDCA-цикл, бенчмаркінг, QFD, Kaizen	орієнтація на споживача, постійне вдосконалення, командна робота.	Досягнення довгострокового успіху шляхом максимальної задоволеності споживачів через безперервне вдосконалення всіх аспектів діяльності організації
Менеджмент якості на основі стандартів (1990-ті — дотепер) Міжнародні стандарти: ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 тощо	якість, екологія, безпека праці	Автоматизація: використання ІТ-рішень для моніторингу якості	Дотримання вимог стандартів, участь у внутрішніх аудитах, постійне вдосконалення, навчання та розвиток, формування культури якості	стабільне забезпечення якості, конкурентоспроможність, відповідальність перед суспільством.
Цифрова трансформація управління якістю (2010-ті — дотепер)	Автоматизація процесів контролю якості, аналіз великих даних, швидке прийняття рішень, інтеграція всієї організації в єдину систему управління якістю	прогнозування дефектів, реального часу моніторинг, інтелектуальні системи контролю.	Адаптація до нових технологій, збір та обробка цифрових даних, формування цифрової культури якості	підвищення ефективності та гнучкості систем якості

Джерело: складено авторами на основі [1; 6; 7].

Поняття "менеджмент якості" широко використовується у науковому середовищі та характеризується високим ступенем невизначеності та різними формулюваннями. Різні науковці мають протилежні точки зору на визначення даного поняття, що створює численну кількість теоретичних і концептуальних трактувань. Окремі науковці приділяють увагу статистичним методам контролю якості, фокусуючись на числових розрахунках та оцінці продукції і процесів. Деякі вчені концентруються на комплексному підході, розглядаючи менеджмент якості як складовий елемент загальної стратегії управління підприємством. Крім того, існують підходи, які підкреслюють важливість людського фактору та сприяють розвитку культури якості, визнаючи їх ключовими компонентами для ефективного впровадження систем якості. Не менш важливими є погляди, що підкреслюють інновації та постійне вдосконалення як головні принципи управління якістю. Деякі експерти з управління якістю досліджують аспект економічної ефективності, оцінюючи вартість якості та її вплив на фінансовий успіх організації. Крім

того, існують міждисциплінарні підходи, які поєднують знання з різних галузей, включаючи психологію, соціологію та менеджмент. Все це говорить про складний і різноманітний характер поняття «менеджмент якості», що вимагає цілісного підходу для його повного осмислення. З метою виявлення найбільш ефективних методів і стратегій для успішного впровадження менеджменту якості на підприємстві наукове співтовариство залишається відданим проведенню масштабних досліджень у сфері управління якістю. Трактування поняття менеджмент якості підприємства різними вітчизняними науковцями наведено у таблиці 2.

Як бачимо, поняття «менеджмент якості» на підприємстві можна розглядати з різних аспектів, враховуючи комплексний підхід до забезпечення встановлених стандартів якості. Приймаючи до уваги результати, отримані у ході досліджень, вважаємо доцільним зробити узагальнення найбільш репрезентативних та сучасних підходів щодо трактування поняття «менеджмент якості» на підприємстві за різними ознаками, таблиця 3.

Таблиця 2

Наукові підходи до трактування поняття менеджмент якості підприємства

науковець	Трактування поняття
А.О. Глебова та Б.О. Карчевський [3, с.352]	система управління якістю є тим чинником, який дозволяє формувати не тільки конкурентоспроможність продукції, але і формувати конкурентні переваги системи управління підприємством та створити передумови для сталого розвитку
О.Б. Данченко, О.І. Белова, Х.М. Сафар [5, с. 172]	система управління, спрямована на планування, здійснення, вдосконалення та контроль якості діяльності підприємства відповідно до встановленої політики та цілей підприємства, за участю всіх його підрозділів
О.І. Баєва [2, с.133]	скоординована діяльність, яка полягає у спрямуванні та контролюванні підприємства щодо якості
В.В. Губіна [4, с. 8]	інтегрований механізм управління, призначений для реалізації цілей у сфері якості і орієнтований як на мінімізацію всіх видів втрат, так і на погоджене функціонування всіх елементів
О.В. Шереметинська, А.А. Захарченко [8, с.141]	сукупності бізнес-процесів, орієнтованих на постійне задоволення потреб клієнтів і підвищення їх задоволеності. Це відповідає меті та стратегічному напрямку організації, виражається в організаційних цілях і прагненнях, політиці, процесах, документованій інформації і ресурсах, необхідних для її реалізації та підтримки

Джерело: складено авторами на основі [2,3,4,5,8].

Таблиця 3

Трактування поняття "менеджменту якості" на підприємстві за різними ознаками

Назва підходу	ознака
Виробничий підхід	<ul style="list-style-type: none"> - фокус на процеси та ефективність. Управління якістю у виробництві зосереджено навколо вдосконалення виробничих процесів, мінімізації відходів і дефектів і підвищення загальної ефективності. Це охоплює застосування таких методологій, як "ощадливе виробництво" та "шість сигм", які сприяють зменшенню відходів і постійному вдосконаленню виробничих процесів; - контроль якості. Підтримання якості продукції шляхом впровадження систематичних заходів контролю на кожному етапі виробництва. Це включає в себе статистичний контроль процесів (SPC) і гарантію дотримання таких стандартів, як ISO 9001.
Стратегічний підхід	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз конкурентного середовища. Проведення ретельного дослідження конкурентів і ринку, щоб визначити найефективніші практики та інноваційні підходи до якості. Використання бенчмаркінгу для оцінки власних показників по відношенню до показників конкурентів; - стратегічне управління. Основною метою стратегій повинно бути підвищення конкурентоспроможності шляхом підвищення якості продукції та послуг. Це може включати інвестиції в нові технології та впровадження інноваційних підходів до управління якістю. -
Споживчий підхід	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтація на клієнта. Зосередження на постачанні продуктів і послуг, які відповідають потребам і перевищують очікування споживачів. Оцінка задоволеності клієнтів і відгуків для постійного вдосконалення продуктів і послуг; - індивідуалізація. Враховуючи унікальні вимоги різних груп споживачів, розробку продуктів і послуг можна адаптувати відповідно до їхніх потреб, що призведе до підвищення рівня задоволеності та лояльності клієнтів.
З позицій управління персоналом	<ul style="list-style-type: none"> - залучення персоналу. Важливість залучення всіх працівників до процесів управління якістю. Це включає навчання, професійне зростання та мотивацію працівників для досягнення виняткових стандартів якості; - культура якості. Створення корпоративної культури, яка приділяє значну увагу якості як основній цінності. Це досягається за допомогою ефективною комунікації, сильного лідерства та сприяння ініціативам, керованим працівниками.
Інноваційний підхід	<ul style="list-style-type: none"> - впровадження нових технологій. Використання передових технологій та інноваційних підходів для підвищення якості продукції та оптимізації виробничих процесів. Це може включати автоматизацію, штучний інтелект, Інтернет речей (IoT) та інші сучасні технології; - постійне вдосконалення. Налаштований на постійний прогрес шляхом проведення досліджень і впровадження інноваційних стратегій і методів для покращення управління якістю. Бути гнучким і адаптуватися до змін ринкових умов і технологій має вирішальне значення.

Джерело: складено авторами на основі [5,6,7].

Кожен із зазначених наукових підходів має свої специфічні ознаки та сприяє покращенню загальної системи менеджменту якості підприємства, створюючи передумови для досягнення високих стандартів і задоволення вимог та очікувань клієнтів.

Отже, ми пропонуємо розглядати менеджмент якості підприємства як систему управління, спрямовану на забезпечення стабільної та високої якості продукції чи послуг, задоволення вимог споживачів, постійне вдосконалення та оптимізацію всіх процесів підприємства, його конкурентоздатності та сталого розвитку. Ця система включає в себе процеси управління виробництвом, підбір і навчання персоналу, впровадження стратегій інноваційного розвитку, пристосування до змін макросередовища для забезпечення безперервного та підвищення рівня задоволеності та лояльності споживачів.

Висновки. Отже, сучасне концептуальне трактування поняття «менеджмент якості» на підприємствах є складним і неоднозначним. Менеджмент якості визначається як стратегічний елемент, що дозволяє досягти конкурентну перевагу та забезпечити довгострокову життєздатність підприємства. Цьому процесу сприятимуть безперервне використання сучасних технологій, зокрема автоматизація та діджиталізація

управлінських процесів, що у кінцевому результаті призведе до підвищення рівня якості продукції та послуг підприємства. Формування культури якості серед всіх співробітників організації відіграє одну з ключових ролей у менеджменті якості, доводячи необхідність залучення всіх рівнів персоналу підприємства до прикладення зусиль задля оптимізації процесів і підвищення рівня якості. Для ефективного менеджменту якості необхідно встановити конкретні цілі, вимірювані показники ефективності та впровадити механізми моніторингу, які дозволять точно оцінити результати та зробити оперативні коригування. Окрім відповідності технічним стандартам, сучасний менеджмент якості включає в себе соціальну відповідальність підприємства, його взаємодію з громадськими установами та дотримання ним етичних та екологічних норм та принципів. Впровадження інновацій та ноу-хау, а також постійне оновлення та покращення бізнес-процесів є запорукою безперервного розвитку менеджменту якості у сучасному бізнес-середовищі. Отже, сучасний менеджмент якості спирається на комплексний підхід, який включає в себе стратегічне планування, інноваційну спрямованість і сталий розвиток, що гарантуватиме високий рівень конкурентоспроможності та постійний розвиток підприємства.

Список використаних джерел:

1. Баєва О.І. (2022). Про еволюцію підходів до управління якістю. Управління якістю у фармації: матеріали XVI наук.-практ. конф., (Харків, 20 травня 2022 р.). Харків: НФаУ, С. 15-18. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/28314/1/Управління%20якістю%20в%20фармації%20%2020.05.2022.pdf>.
2. Баєва О.І. (2024). Теоретичні основи формування системи управління якістю на підприємстві. Економічний простір, № 190. С. 132-135. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-25>.
3. Глебова А.О., Карчевський Б.О. (2015). Системи управління якістю на підприємстві в умовах євроінтеграційних процесів. Глобальні та національні проблеми економіки, Вип. 8. С. 352—356. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/73.pdf>.
4. Губіна В.В. (2014). Якість товару як фактор конкурентоспроможності. Культура народів Причорномор'я, № 278. Т. 1. С. 7-10. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/93792>.
5. Данченко О.Б., Белова О.І., Сафар Х.М. (2019). Основні аспекти управління якістю діяльності підприємства торгівлі. Вчені записки Університету «КРОК», № 2(54). С. 169—175. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-169-175>.
6. Криворучко О.М. (2006). Менеджмент якості на підприємствах автомобільного транспорту: теорія, методологія і практика. Харків: ХНАДУ, 404 с. ISBN 966-303-101-8.
7. Осипчук В.М. (2014). Кореляція категорії якості у філософії та мові. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови, Вип. 11. С. 136—140. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2014_11_31.
8. Шереметинська О.В., Захарченко А.А. (2021). Формування системи якості підприємства. Приазовський економічний вісник, Вип. 1(24). С. 140-145. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-1-24>.

References:

1. Baieva, O.I. (2022). Pro evoliutsiiu pidkhodiv do upravlinnia yakistiu [About the evolution of approaches to quality management]. Quality management in pharmacy: Proceeding of scientific and practical conference, city Kharkiv, the 20 th of May 2022. Kharkiv: NFaU, Pp. 15-18. Received from: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/28314/1/Управління%20якістю%20в%20фармації%20%2020.05.2022.pdf>. [in Ukrainian].
2. Baieva, O.I. (2024). Teoretychni osnovy formuvannia systemy upravlinnia yakistiu na pidpriemstvi [Theoretical foundations of the formation of the quality management system at the enterprise]. Economic space, No. 190. Pp. 132-135. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-25>. [in Ukrainian].

3. Hliebova, A.O., & Karchevskiy, B.O. (2015). Systemy upravlinnia yakistiu na pidpriemstvi v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv [Quality management systems at the enterprise in the context of European integration processes]. Global and national problems of economy. Iss. 8. Pp. 352-356. Received from: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/73.pdf>. [in Ukrainian].
4. Hubina, V.V. (2014). Yakist tovaru yak faktor konkurentospromozhnosti.[Product quality as a factor of competitiveness]. Culure of the peoples of the Black Sea region, No. 278. Vol. 1. Pp. 7-10. Received from: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/93792>. [in Ukrainian].
5. Danchenko, O.B., Bielova, O.I., & Safar, Kh.M. (2019). Osnovni aspekty upravlinnia yakistiu diialnosti pidpriemstva torhivli [Basic aspects of quality management of trade enterprise]. Scientists notes university «STEP», No. 2(54). Pp. 169-175. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-169-175>. [in Ukrainian].
6. Kryvoruchko, O.M. (2006). Menedzhment yakosti na pidpriemstvakh avtomobilnoho transportu: teoriia, metodolohiia i praktyka [Quality management at road transport enterprises: theory, methodology and practice]. Kharkiv: KhNADU, 404 p. ISBN 966-303-101-8. [in Ukrainian].
7. Osypchuk V.M. (2014). Koreliatsiia katehorii yakosti u filosofii ta movi. [Correlation of the category of quality in philosophy and language]. Scientific journal NPU named after M.P. Dragomanov. Series 10: Problems of grammar and lexicology of the Ukrainian language. Iss. 11. Pp. 136-140. Received from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2014_11_31. [in Ukrainian].
8. Sheremetynska, O.V., & Zakharchenko, A.A. (2021). Formuvannia systemy yakosti pidpriemstva [Formation of the company's quality system]. Azov Economic Bulletin, Iss. 1(24). Pp. 140—145. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-1-24>. [in Ukrainian].